
op de Herengracht (Y 213; bij de Utrechtsestraat); in 1872 zou hij de grootste bijdrage (f3.100) leveren aan de actie-Kuyperhuis (zie onder).

De gemeenten waar de predikanten op dat moment stonden, onlangs beroepen waren of als emeritus woonden, waren gelegen in Groningen (Spijk, Losdorp), Friesland (Wons c.a., Schaard, Londerhouw-Schettens), Overijssel (Zwartsluis), Gelderland (Nunspeet, Elspeet, Ermelo, Putten, Nijkerk, Hemmen, Ophemert), Utrecht (Nigtevecht, Vreeland, Odijk), Noord-Holland (Hilversum, Weesp), Zuid-Holland (Zegveld, Waarder, Woerden, Den Haag (2x), Scheveningen, Overschie, Ouddorp, Zwijndrecht), Zeeland (Vlissingen), Noord-Brabant (Fijnaart, Breda (2x), Ravenstein).²³ Voor de 76-jarige J.J. Roy, predikant te Oude Tonge op Goeree-Overflakkee en jarenlang actief in de strijd voor orthodoxie, was de reis te ver geweest. Zijn naam en de door hem per brief van 9 augustus toegezonden adviezen werden in het *Verslag* met ere vermeld, naast de adhesiebetuigingen afkomstig van een tiental niet bij name genoemde afwezige predikanten met hun respectieve kerkenraden, kerkenraads- of gemeenteleden. Wat bij deze adhesiebetuigingen opvalt, is dat ze nogal eens afkomstig waren uit gemeenten in de buurt van die waarvan de predikanten *wel* naar Amsterdam waren getogen. Zo lag Bierum niet ver van Spijk en Losdorp en behoorden Elburg, Oosterwolde (Gld.) en Oldebroek tot de groep gemeenten van de Noord-Veluwe. In het Heitelân tekende zich naast de al genoemde gemeenten in Zuidwest-Friesland een tweede groep af; drie gemeenten rond Dokkum: Sijbrandahuis, Rinsumageest en Ee. Daarnaast betuigde de predikant van het Zuidoostelijk van Franeker gelegen Welsrijp met enkele leden zijn instemming. Alle Amsterdamse predikanten lieten 18 augustus verstek gaan, ook één die Groen daar wel had verwacht: de 51-jarige J.B.H. Bruinier. Een dag later echter stond Bruinier bij Da Costa op de stoep. Hij had zich na afloop van Odeon laten overtuigen door zijn daar aanwezige collega C.C. Callenbach van Nijkerk en wilde nu alsnog de beide adressen van de Odeongroep aan de hervormde synode en aan Willem II ondertekenen.²⁴

²³ D. Gildemeester werd aug. 1848 te Ophemert beroepen en 3 dec. 1848 aldaar bevestigd. Emeritus J. van Velsen van Nigtevecht woonde te Weesp.

²⁴ GvP aan Da Costa (verder als: DC), 16 aug. 1848, en DC aan GvP, 19 aug. 1848; DC, *Brieven* III, 269; I, 344. Bruiniers ondertekening werd apart vermeld; *Verslag*, 32. Zie voor Bruinier: R.B. Evenhuis, *Ook dat was Amsterdam v*, Amsterdam 1978, reg. s.v.

Secor Dabar en Eltheto

De aanwezige predikanten waren niet de enige theologen in de zaal. Er waren zeker drie Utrechtse theologanten opgekomen: N.H. de Graaf, J.A. Ruijs en L. Tinholt. Anders dan vele anderen zullen die zich in Odeon op hun gemak hebben gevoeld. Als leden van het theologengezelschap 'Secor Dabar' (Gedenk het Woord) kenden ze in de eerste plaats D. Gildemeester en P.A. van Toorenenbergen, die samen met hen en twee anderen in oktober 1844 het gezelschap hadden opgericht. De Graafs vader was een Utrechtse